

คู่มือโครงการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

โครงการทดสอบและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิตสินค้าเกษตร

กิจกรรม ทดสอบและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิตสินค้าเกษตร (มันสำปะหลัง)

1. ความสอดคล้อง

- 1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- 1.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น ด้านการเกษตร
 - แผนแม่บทย่อย การพัฒนาระบบนิเวศการเกษตร

2. หลักการและเหตุผล

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากเป็นพืชที่ปลูกง่าย สามารถเจริญเติบโตให้ผลผลิตได้แม้อยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสม ในปีการผลิต ๒๕๖๖/๖๗ ประเทศไทยมีพื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังจำนวนทั้งสิ้น ๘.๖๘ ล้านไร่ ผลผลิตรวม ๒๖.๘๘ ล้านตัน โดยมีผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๐๙๖ ตันต่อไร่ ซึ่งปัจจุบันการผลิตมันสำปะหลังยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ การแปรรูปเพื่อการส่งออก จึงต้องมีการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และหัวมันสดจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว กัมพูชา เวียดนาม อีกทั้งในช่วงปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้ประสบปัญหาการระบาดของโรคใบด่างมันสำปะหลัง และฝนแล้งทิ้งช่วง ทำให้ผลผลิตเกิดความเสียหาย และขาดแคลนท่อนพันธุ์ดีสำหรับการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป ส่งผลกระทบต่อปริมาณ และคุณภาพของผลผลิตมันสำปะหลังภายในประเทศ

กรมส่งเสริมการเกษตรได้นำนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้ มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อเกษตรกร เน้นขับเคลื่อนงานเกษตรเชิงพื้นที่สร้างสินค้าเกษตรมูลค่าสูง ส่งเสริมการผลิตและจัดการสินค้าเกษตร ในการพัฒนามันสำปะหลังตลอดห่วงโซ่คุณค่า ด้วยการต่อยอดโครงการ 1 ท้องถิ่น 1 สินค้าเกษตรมูลค่าสูง โดยเน้นการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ รวมถึงส่งเสริมการสร้างอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร ด้วยการมุ่งเน้นในการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยการทำแปลงเรียนรู้และแปลงทดสอบทางด้านเทคโนโลยีและเศรษฐศาสตร์

ในปีงบประมาณ 2568 กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการทำงาน โดยมุ่งเน้นการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเกษตรกร บุคลากรยกระดับภาคเกษตร เพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิตสินค้าเกษตร ส่งเสริมการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตรให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาทักษะเกษตรกรเพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานสินค้า ปรับการเพิ่มผลผลิตการผลิต การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี และนวัตกรรม การบริหารการเงินทุน การวิเคราะห์และจัดการข้อมูล การจัดการพื้นที่ที่ประหยัดต่อขนาด การจัดการองค์ความรู้เพื่อปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่แก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วและดีกว่าเดิม รวมถึงการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ภายใต้โครงการทดสอบและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกร

ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง มีแปลงเรียนรู้ และทดสอบการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า ส่งเสริมการขยายผลงานวิจัยสู่การปฏิบัติของเกษตรกรในพื้นที่ และเพิ่มพื้นที่พันธุ์ทนทาน/ต้านทานโรคใบด่างมันสำปะหลัง เพื่อช่วยแก้ปัญหาให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ได้อย่าง ยั่งยืนต่อไปและเตรียมความพร้อมเกษตรกรเป็นผู้ประกอบการในระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ต่อไป

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการเพิ่มผลิต ภาพการผลิตมันสำปะหลังโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และสามารถเป็นวิทยากรให้กับเกษตรกรได้

3.2 เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพิ่มผลิต ภาพการผลิตมันสำปะหลัง ให้ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด และเน้นการบริหารจัดการกลุ่ม โดยใช้กลไกของธนาคารท่อนพันธุ์ชุมชน

3.3 เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง มีแปลงทดสอบการใช้เทคโนโลยี และแปลงส่งเสริมพันธุ์ดีใน การเพิ่มผลิตภาพการผลิตมันสำปะหลัง เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแหล่งพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรภายในพื้นที่

3.4 เพื่อส่งเสริมและเตรียมความพร้อมศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาเข้าสู่ระบบส่งเสริมเกษตร แบบแปลงใหญ่

4. เป้าหมาย

เกษตรกร จำนวน 2,200 ราย ในจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 44 จังหวัด

5. สถานที่ดำเนินการ

พื้นที่ 44 จังหวัด ได้แก่ 1) จังหวัดลพบุรี 2) ชัยนาท 3) สระบุรี 4) ราชบุรี 5) กาญจนบุรี 6) สุพรรณบุรี 7) ชลบุรี 8) ระยอง 9) บึงกาฬ 10) ฉะเชิงเทรา 11) ปราจีนบุรี 12) สระแก้ว 13) นครราชสีมา 14) บุรีรัมย์ 15) สุรินทร์ 16) ศรีสะเกษ 17) อุบลราชธานี 18) ยโสธร 19) ชัยภูมิ 20) อำนาจเจริญ 21) หนองบัวลำภู 22) ขอนแก่น 23) อุดรธานี 24) เลย 25) มหาสารคาม 26) ร้อยเอ็ด 27) กาฬสินธุ์ 28) สกลนคร 29) นครพนม 30) มุกดาหาร 31) อุดรดิตถ์ 32) เชียงราย 33) นครสวรรค์ 34) อุทัยธานี 35) กำแพงเพชร 36) ตาก 37) สุโขทัย 38) พิษณุโลก 39) พิจิตร 40) เพชรบูรณ์ 41) พะเยา 42) ลำปาง 43)แพร่ 44) หนองคาย

6. กิจกรรม และวิธีการดำเนินงาน

6.1 กิจกรรม อบรมพัฒนาเจ้าหน้าที่เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยี หลักสูตรการเพิ่มผลิตภาพการผลิต มันสำปะหลัง (ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมการเกษตร) ดังนี้

1) ชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการฯ

2) ถ่ายทอดความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ให้มีความรู้ความเข้าใจสถานการณ์ การผลิตมันสำปะหลัง หลักการเพิ่มผลิตภาพการผลิตมันสำปะหลัง การทำแปลงทดสอบการใช้เทคโนโลยีเพื่อ เพิ่มผลิตภาพการผลิตมันสำปะหลัง ทดสอบพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และความทนทานต่อโรคใบด่าง มันสำปะหลัง การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่ เช่น การไถระเบิดดินดาน การใช้พันธุ์ดี การใช้ระบบน้ำหยด การใช้ปุ๋ยฟิสิกซ์ การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ฯลฯ

3) หลักการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรในรูปแบบของธนาคารท่อนพันธุ์ชุมชน

6.2 กิจกรรมอบรมเกษตรกรและศึกษาดูงาน หลักสูตร เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิตมันสำปะหลัง กลุ่มละ 50 ราย โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดอบรมและศึกษาดูงานให้เกษตรกรเป้าหมาย 1 ครั้ง

เป้าหมายคือ เกษตรกรรายใหม่ หรือเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ที่ไม่ได้รับงบประมาณในปี 2568 ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรจังหวัด/สำนักงานเกษตรอำเภอ รายละเอียดดังนี้

1) สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอเป้าหมาย **สมัคร คัดเลือก**เกษตรกรที่มีความพร้อมตามเกณฑ์ที่กำหนด ในเขตพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกมันสำปะหลังเพื่อเข้าร่วมอบรม พร้อมทั้งจัดทำทะเบียนสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ทำเนียบแปลงทดสอบและแปลงส่งเสริมพันธุ์ดี ส่งให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ **รายละเอียดตามภาคผนวก1**

2) ชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการฯ และจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เสรฐัญญิก และกรรมการกลุ่ม เพื่อแบ่งหน้าที่การบริหารจัดการกลุ่มในรูปแบบของธนาคารท่อนพันธุ์ชุมชน และต้องมีเจ้าหน้าที่เกษตรตำบลเป็นพี่เลี้ยงให้กับกลุ่ม

3) วิเคราะห์ Problem pain points (ด้าน Productivity Production Net Profit) (ภาคผนวก 2) และกำหนดหัวข้อหลักสูตรการอบรมโดยใช้ข้อมูล Problem pain points และผลจากแปลงทดสอบ เทคโนโลยี/แปลงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่มีแนวโน้มในมิติต่างๆ มาแลกเปลี่ยน อภิปราย และเพิ่มศักยภาพเกษตรกรให้มีความรู้และทักษะในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง โดยใช้การเรียนรู้จากแปลงทดสอบ และแปลงส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิตมันสำปะหลังเป็นหลัก

ประเด็นการเรียนรู้ ได้แก่

พันธุ์

- สรีระวิทยา และปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของมันสำปะหลัง
- การคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และปลอดโรค
- การผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังสะอาดและมีคุณภาพ

ดิน

- การจัดการดินเพื่อเพิ่มผลผลิต เทคโนโลยีการเตรียมดิน การปรับปรุงบำรุงดิน

น้ำ

- การจัดการน้ำเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิต วิธีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

ปุ๋ย

- ธาตุอาหารพืช สำหรับการเจริญเติบโตของมันสำปะหลัง
- การตรวจวิเคราะห์ดิน และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

โรคและแมลง

- การควบคุมและจัดการโรคแมลงศัตรูมันสำปะหลัง

การบริหารจัดการ/ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

- การบริหารจัดการแปลงมันสำปะหลังอย่างถูกวิธีเพื่อเพิ่มผลผลิต
- การจัดการเทคโนโลยีด้วยเกษตรสมัยใหม่ การใช้ประโยชน์จาก productive application การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและเกษตรแม่นยำ เช่น เทคโนโลยีการเตรียมดิน เทคโนโลยีการกำจัดวัชพืช โรคแมลง ศัตรูพืช เทคโนโลยีควบคุมสมดุลสภาพแวดล้อม ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น ธาตุอาหารพืช ความเข้มข้นแสง เทคโนโลยีการจัดการเพื่อให้การเจริญเติบโตแต่ละระยะเป็นไปอย่างสมบูรณ์ เทคโนโลยีเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว เทคนิคการบำรุงรักษาเทคโนโลยี ตลาดและการตลาด
- การจัดการเครื่องจักรกลและเทคโนโลยีการเกษตร

การเก็บเกี่ยว

- เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยว และการดูแลหลังการเก็บเกี่ยวให้ผลผลิตมีคุณภาพ

การแปรรูป

- การแปรรูปขั้นต้น และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้

สภาพภูมิอากาศ

- การปรับตัวและบรรเทาผลกระทบของ Climate change

หรือหัวข้ออื่นๆ ที่เกษตรกรสนใจ

4) จังหวัดออกแบบ Pre-test ให้สัมพันธ์กับหลักสูตรที่จัดอบรม ฯ เพื่อให้เกษตรกรทำแบบทดสอบก่อนเข้าร่วมโครงการฯ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดทำข้อสอบ Pre-test /Post-test จำนวน 10 ข้อ (เอกสารตามภาคผนวก) และอีก 10 ข้อ ขอให้จังหวัดดำเนินการจัดทำข้อสอบเพิ่มเติมอีกจำนวน 10 ข้อ ตามความเหมาะสมกับหลักสูตรที่เกษตรกรอบรม

5) จัดอบรมเกษตรกรตามหลักสูตรที่ได้จากข้อ 3 และผลจากแปลงทดสอบเทคโนโลยี/แปลงส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่มีแนวโน้มในมิติต่างๆ มาแลกเปลี่ยน อภิปราย

6) ประเมิน Post tests เกษตรกรเป้าหมายผ่านการประเมินความรู้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

7) จังหวัดติดตามผลการนำเทคโนโลยีไปปรับใช้ของเกษตรกรที่ผ่านการอบรม ตามแบบรายงาน กสท. และจัดทำรายงานผลการกิจกรรมอบรมและศึกษาดูงาน ตามภาคผนวกที่ 3 ส่งสำนักส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรเขต

8) เขต รวบรวมรายงานผลการติดตาม และสอบทานประสิทธิภาพของข้อมูล

9) เขตรายงานผล วิเคราะห์ สรุปผล โดยมีองค์ประกอบสำคัญ : เปรียบเทียบผลตัวชี้วัด สาเหตุ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะการปรับปรุง ส่งให้ส่วนกลาง

10) ส่วนกลาง ติดตาม ประเมินผลผลิต/ผลลัพธ์ตามตัวชี้วัด

6.3 กิจกรรมจัดทำแปลงทดสอบและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิตมันสำปะหลัง เป้าหมาย คือเกษตรกรที่เป็นสมาชิกภายในกลุ่มที่ได้รับการอบรมในกิจกรรม 6.2

6.3.1 กิจกรรมจัดทำแปลงทดสอบพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ต้านทานและทนทานโรคใบด่างมันสำปะหลัง ที่ตอบสนองต่อการเจริญเติบโต ปริมาณ และคุณภาพผลผลิตในแปลงเกษตรกร

เป้าหมาย 20 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร นครสวรรค์ ขอนแก่น กาญจนบุรี ลพบุรี สระแก้ว เพชรบูรณ์ พิษณุโลก อุทัยธานี มุกดาหาร นครราชสีมา ชัยภูมิ ยโสธร หนองบัวลำภู มหาสารคาม อุดรธานี อุบลราชธานี สระบุรี ชลบุรี และสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการ

1) สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ สมัคร คัดเลือกพื้นที่จัดทำแปลงทดสอบ เรื่อง พันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ต้านทานและทนทานโรคใบด่างมันสำปะหลังที่ตอบสนองต่อการเจริญเติบโต ปริมาณ และคุณภาพผลผลิตในแปลงเกษตรกร โดยคัดเลือกจากเกษตรกรสมาชิกกลุ่มที่ต้องได้รับการอบรมในกิจกรรม 6.2

2) จัดทำแปลงทดสอบพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และความทนทานต่อโรคใบด่างมันสำปะหลัง เป้าหมาย จดละ 4 ไร่ ๆ ละ 7,100 บาท โดยแบ่งวิธีการออกเป็น 8 ทริทเมนต์ ๆ ละ 0.5 ไร่ โดยเปรียบเทียบการปลูก พันธุ์มันสำปะหลังจำนวน 4 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ระยอง 5 เกษตรศาสตร์ 50 ระยอง 72 และพันธุ์ทิพย์ ที่ใช้ระบบน้ำ และไม่ใช้ระบบน้ำ (น้ำฝน) วิธีการทำแปลงทดสอบ และการเก็บข้อมูลขอให้ดำเนินการตามภาคผนวกที่ 4

- งบประมาณได้แก่ ค่าเตรียมดิน ค่าท่อนพันธุ์ ค่าเตรียมพันธุ์และปลูก ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ค่าระบบน้ำ ค่าวัสดุในการเก็บข้อมูล ได้แก่ เครื่องชั่ง ตลั่งเมตร ป้ายแปลง เชือก วัสดุ และวัสดุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำแปลง

- 3) จังหวัดลงพื้นที่ติดตามเก็บข้อมูล และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติและเก็บรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัด ได้แก่ รายงานผลการศึกษา/ผลการทดสอบเทคโนโลยี ส่งสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต
- 4) เขต รวบรวมรายงานผลการติดตาม และสอบถามประสิทธิภาพของข้อมูลตัวชี้วัด
- 5) เขตรายงานผลการทดสอบ วิเคราะห์ สรุปผล โดยมีองค์ประกอบสำคัญ : เปรียบเทียบผลตัวชี้วัด สาเหตุ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะการปรับปรุง ส่งให้ส่วนกลาง
- 6) ส่วนกลาง ติดตาม รวบรวม ประเมินผลผลิต/ผลลัพธ์ตามตัวชี้วัด

6.3.2 จัดทำแปลงส่งเสริมพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิตมันสำปะหลัง สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแหล่งพันธุ์(ธนาคารท่อนพันธุ์) ในพื้นที่ โดยใช้พันธุ์ต้านทาน หรือพันธุ์ทนทานโรคใบด่าง ได้แก่ พันธุ์ เกษตรศาสตร์ 50 พันธุ์ห้วยบง 60 พันธุ์ระยอง 72 พันธุ์อิทธิ

****กรณีใช้พันธุ์ต้านทาน ขอให้ทำในรูปแบบของระบบน้ำเท่านั้น****

เป้าหมาย จำนวน 44 จังหวัด ๆ ละ 20 ไร่ ๆ ละ 5,000 บาท

งบประมาณได้แก่ ค่าไถระเบิดดินดาน ค่าท่อนพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืช ป้ายแปลง และวัสดุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำแปลง

วิธีดำเนินการ

- 1) สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ สมัคร คัดเลือกพื้นที่จัดทำแปลงส่งเสริมพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มผลผลิต การการผลิตมันสำปะหลัง โดยคัดเลือกจากเกษตรกรสมาชิกกลุ่มที่ต้องได้รับการอบรมในกิจกรรม 6.2
- 2) จัดทำแปลงส่งเสริมพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มผลผลิตการผลิตมันสำปะหลัง เพื่อเป็นแหล่งพันธุ์ให้แก่ เกษตรกรในกลุ่ม และขยายผลแก่เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง โดยกลุ่มจะต้องมีการจัดทำธนาคารท่อนพันธุ์ ชุมชน กำหนดให้เกษตรกรที่ได้รับสนับสนุนงบประมาณในการทำแปลงพันธุ์ดีจะต้องส่งคืนท่อนพันธุ์ จำนวน 50 % หรือครึ่งหนึ่งจากที่เก็บเกี่ยวได้เข้าธนาคารท่อนพันธุ์ชุมชน ยกตัวอย่างเช่น ปีที่ 1 กลุ่มที่ได้รับ จัดสรรงบประมาณในการทำแปลงจำนวน 20 ไร่ เมื่อเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังแล้วจะได้ท่อนพันธุ์ดีจำนวน 20 ไร่ (32,000 ลำ) ในปี ที่ 2 เกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนการแปลงจากปีที่ 1 จะได้กรรมสิทธิ์ในท่อนพันธุ์ดี จำนวน 10 ไร่ (16,000 ลำ) เพื่อนำไปขยายต่อหรือเก็บไว้ใช้เองได้จำนวน 40 ไร่ และจะต้องส่งเข้าธนาคารท่อน พันธุ์อีกจำนวน 10 ไร่ (16,000 ลำ) เพื่อขยายต่อให้กับเกษตรกรรายอื่นภายในกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการฯ ต่อไป ได้อีก 40 ไร่ ทั้งนี้ เกษตรกรที่ได้รับท่อนพันธุ์จากธนาคารท่อนพันธุ์จะต้องดำเนินการขยายแหล่งพันธุ์ดีตาม หลักการข้างต้น ซึ่งการจัดสรรท่อนพันธุ์ให้ดำเนินการโดยคณะกรรมการกลุ่ม มีการบันทึกในบัญชีคุมท่อนพันธุ์ ของธนาคารท่อนพันธุ์ชุมชน และจัดทำใบส่งคืน - รับมอบท่อนพันธุ์ เก็บไว้เป็นหลักฐานทุกครั้ง ตามภาคผนวกที่ 5

- **หมายเหตุ**
- (1) อัตราการปลูก พื้นที่ 1 ไร่ ใช้ท่อนพันธุ์จำนวน 400 ลำ
 - (2) อัตราการขยาย พื้นที่ 1 ไร่ สามารถขยายได้ 4 ไร่

ขั้นตอนการทำแปลงพันธุ์ดี

1. คัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสม โดยพิจารณาพื้นที่ๆ มีระบบน้ำเป็นอันดับแรก ไม่เป็นพื้นที่แล้งซ้ำซาก ไม่มีการระบาดของโรคหรือห่างจากแปลงที่พบโรคอย่างน้อย 500 เมตร หรือพื้นที่ที่มีการ ระบาดน้อยแต่สามารถควบคุมการระบาดได้ และไม่อยู่ใกล้บริเวณพืชอาศัยของแมลงหรือเชื้อไวรัส
2. รายงานข้อมูลแปลงต้นแบบพันธุ์ดีให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ
3. ตรวจวิเคราะห์ดินก่อนทำการปลูกมันสำปะหลังก่อนดำเนินการทุกแปลง

4. การเตรียมคัดเลือกท่อนพันธุ์

- คัดเลือกพันธุ์ด้านทาน หรือพันธุ์ทนทานโรคใบด่าง ได้แก่ พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 พันธุ์ห้วยบง 60 พันธุ์ระยอง 72 พันธุ์อิทธิ 1 พันธุ์อิทธิ 2 และพันธุ์อิทธิ 3
****กรณีใช้พันธุ์ด้านทาน ขอให้ทำในรูปแบบของระบบน้ำเท่านั้น****

- ใช้ท่อนพันธุ์ที่มีอายุ 8 – 12 เดือน โดยตัดไว้ไม่เกิน 15 วัน
- เลือกท่อนพันธุ์ที่ปราศจากโรค ไม่แสดงอาการ ไม่มีการทำลายของโรคใบด่าง
- แช่วท่อนพันธุ์ก่อนปลูก

5. การตรวจแปลงพันธุ์ ดำเนินการร่วมกับกลุ่มอารักขาพืชระดับจังหวัด โดยดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของกองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย จำนวน 3 ครั้ง ได้แก่ ช่วงมันสำปะหลังอายุ 1- 4 เดือน จำนวน 1 ครั้ง ช่วงมันสำปะหลังอายุ 4- 6 เดือน จำนวน 1 ครั้ง ช่วงก่อนเก็บเกี่ยว 30 วัน สรุปผลการตรวจให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบหลังตรวจทุกครั้ง **แบบฟอร์มตามภาคผนวกที่ 6**

6. การเก็บเกี่ยว

- อายุเก็บเกี่ยว 8 – 12 เดือน
- ตัดต้นมันสำปะหลังให้มีความยาวไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร
- มัดรวม 20 – 25 ลำ/มัด ซึ่งการเก็บรักษาต้นพันธุ์ ควรวางตั้งในที่ร่มให้โคนชิดดินหรือ

ใช้ดินพูนโคน

3) จังหวัดลงพื้นที่ติดตามเก็บข้อมูล และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติและเก็บรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัด ได้แก่ รายงานผลเพื่อเปรียบเทียบผลเชิงประจักษ์ ระหว่างแปลงที่ปฏิบัติโดยวิธีเดิมของเกษตรกรกับ แปลงที่จัดทำแปลงส่งเสริมพันธุ์ดี **รายละเอียดตามภาคผนวกที่ 7**

4) เขต รวบรวมรายงานผลการติดตาม และสอบถามประสิทธิภาพของข้อมูล

5) เขตรายงานผล วิเคราะห์ สรุปผล โดยมีองค์ประกอบสำคัญ : เปรียบเทียบผลตัวชี้วัด สาเหตุ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะการปรับปรุง ส่งให้ส่วนกลาง

6) ส่วนกลาง ติดตาม ประเมินผลผลิต/ผลลัพธ์ตามตัวชี้วัด

6.4 บริหารจัดการ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานโครงการ

6.4.1 จังหวัด/อำเภอ สืบค้นแปลงพันธุ์ จัดเก็บรวบรวมข้อมูล สอบถามข้อมูลจากอำเภอ ได้แก่ ข้อมูลต้นทุน ผลสัมฤทธิ์เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินโครงการ ข้อมูลพร้อมสรุปผลการจัดเก็บข้อมูลแปลงทดสอบ ข้อมูลสรุปผลการตรวจประเมินแปลงธนาคารท่อนพันธุ์ พร้อมจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการฯ (ตามภาคผนวก)

6.4.2 เขตรวบรวม รายงานผลการติดตาม สอบถามประสิทธิภาพของข้อมูลรายงานผล วิเคราะห์ สรุปผล โดยมีองค์ประกอบสำคัญ : เปรียบเทียบผลตัวชี้วัด สาเหตุ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะการปรับปรุง ส่งให้ส่วนกลางทราบ

6.4.3 กรมส่งเสริมการเกษตร ติดตาม นิเทศ ให้คำแนะนำการดำเนินงาน สรุปรายงานผลการดำเนินงาน

7. ระยะเวลาดำเนินการ

ตุลาคม 2567 - กันยายน 2568

8. แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	แผนปฏิบัติงาน											
	ปี 2567			ปี 2568								
	ต.ค. 67	พ.ย. 67	ธ.ค. 67	ม.ค. 68	ก.พ. 68	มี.ค. 68	เม.ย. 68	พ.ค. 68	มิ.ย. 68	ก.ค. 68	ส.ค. 68	ก.ย. 68
1. การอบรมพัฒนาเจ้าหน้าที่ หลักสูตร การเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตมันสำปะหลัง			↔									
2 .อบรมเกษตรกรและศึกษาดูงาน หลักสูตร เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตมันสำปะหลัง											↔	↔
3. แปลงทดสอบและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตมันสำปะหลัง 3.1 จัดทำแปลงทดสอบพันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ต้านทานและทนทานโรคใบด่างมันสำปะหลังที่ตอบสนองต่อการเจริญเติบโต ปริมาณและคุณภาพผลผลิตในแปลงเกษตรกร 3.2 จัดทำแปลงส่งเสริมพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตมันสำปะหลัง				↔	↔							
4. บริหารจัดการ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานโครงการ												
- จังหวัด				↔			↔			↔		
- ส่วนกลาง				↔	↔	↔	↔	↔	↔	↔	↔	↔

9. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

9.1 ผลผลิต (output)

- 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 44 จังหวัด ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ในการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตมันโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
- 2) เกษตรกร จำนวน 2,200 ราย มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตมันสำปะหลัง มีการจัดตั้งธนาคารท่อนพันธุ์ชุมชนขึ้นภายในกลุ่ม
- 3) มีแปลงทดสอบการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังมี จำนวน 45 แปลง พื้นที่ 180 ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร
- 4) มีแปลงส่งเสริมพันธุ์ดีในการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตมันสำปะหลัง จำนวน 44 จังหวัด พื้นที่ 880 ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแหล่งพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรภายในพื้นที่

9.2 ผลลัพธ์ (outcome)

- 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้รับความรู้ และสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรได้
- 2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ร้อยละ ๘๐ มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผลิภาพการผลิตมันสำปะหลัง
- 3) มีแปลงทดสอบการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่
- 4) มีแปลงส่งเสริมพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มผลิภาพการผลิตมันสำปะหลัง สามารถใช้เป็นธนาคารท่อนพันธุ์ และแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่

9.3 ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ เกษตรกรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการผลิตสินค้าไม่น้อยกว่า 2,200 ราย

เชิงคุณภาพ ผลผลิตของมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 15

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ระบุประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะได้เมื่อสิ้นสุดโครงการ ทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ และต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์)

- 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง และสามารถเป็นวิทยากรกระบวนการให้กับเกษตรกรได้
- 2) เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในการเพิ่มผลิภาพการผลิตมันสำปะหลังให้มีคุณภาพตรงความต้องการของตลาด มีการบริหารจัดการการผลิต การตลาด และบริหารจัดการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง มีแปลงทดสอบและแปลงส่งเสริมพันธุ์ดี เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแหล่งพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรภายในพื้นที่
- 4) เกษตรกรรายย่อยได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรเข้าสู่โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

11. การติดตามและประเมินผลโครงการ (ต้องระบุ ตัวชี้วัดและวิธีการประเมินผลให้ชัดเจนว่าจะมีการติดตาม ประเมินผลได้อย่างไร เมื่อใด)

- ประเมินผลการพัฒนาองค์ความรู้ของเกษตรกร ผู้เข้าร่วมโครงการต้องผ่านการประเมิน Post-test ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- ประเมินผลการดำเนินงานผ่าน ระบบ E-project เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการฯ
- ประเมินผลการนำความรู้ไปปฏิบัติของเกษตรกร ผ่านระบบ RBM
- สรุปรายงานผลการปฏิบัติงานเมื่อสิ้นสุดโครงการ

12. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

กลุ่มส่งเสริมพืชเส้นใยและพืชหัว

เบอร์โทรศัพท์ : 0 2561 4765

E-mail : agriman_cassava@hotmail.com

ภาคผนวก



แบบฟอร์ม และแบบรายงานผลต่างๆ

โครงการทดสอบและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
แปลงทดสอบ จำนวน 45 แปลง แปลงส่งเสริม จำนวน 44 กลุ่ม

ลำดับ	จังหวัดเป้าหมาย	จำนวน เกษตรกร/ กลุ่ม (ราย)	แปลงทดสอบ เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลิต ภาพการผลิตมัน สำปะหลัง	แปลงส่งเสริมพันธุ์ดีเพื่อเพิ่ม ผลิภาพการผลิตมัน สำปะหลัง	
			จำนวนแปลงเป้าหมาย (จุดละ 4 ไร่)	จำนวน กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่ม)	พื้นที่ เป้าหมาย (ไร่)
1	กำแพงเพชร	50	4	1	20
2	นครสวรรค์	50	2	1	20
3	เพชรบูรณ์	50	2	1	20
4	พิษณุโลก	50	2	1	20
5	ตาก	50		1	20
6	อุทัยธานี	50	2	1	20
7	แพร่	50		1	20
8	ลำปาง	50		1	20
9	เชียงราย	50		1	20
10	อุดรดิตถ์	50		1	20
11	พิจิตร	50		1	20
12	พะเยา	50		1	20
13	สุโขทัย	50		1	20
14	มุกดาหาร	50	1	1	20
15	นครราชสีมา	50	4	1	20
16	ชัยภูมิ	50	4	1	20
17	ร้อยเอ็ด	50		1	20
18	ยโสธร	50	1	1	20
19	หนองบัวลำภู	50	2	1	20
20	มหาสารคาม	50	2	1	20
21	อุดรธานี	50	2	1	20
22	อุบลราชธานี	50	2	1	20
23	บุรีรัมย์	50		1	20

ลำดับ	จังหวัดเป้าหมาย	จำนวน เกษตรกร/ กลุ่ม (ราย)	แปลงทดสอบ เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลิต ภาพการผลิตมัน สำปะหลัง	แปลงส่งเสริมพันธุ์ดีเพื่อเพิ่ม ผลิตภาพการผลิตมัน สำปะหลัง	
			จำนวนแปลงเป้าหมาย (จุดละ 4 ไร่)	จำนวน กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่ม)	พื้นที่ เป้าหมาย (ไร่)
24	กาฬสินธุ์	50		1	20
25	ขอนแก่น	50	2	1	20
26	เลย	50		1	20
27	อำนาจเจริญ	50		1	20
28	หนองคาย	50		1	20
29	สกลนคร	50		1	20
30	นครพนม	50		1	20
31	บึงกาฬ	50		1	20
32	สุรินทร์	50		1	20
33	ศรีสะเกษ	50		1	20
34	กาญจนบุรี	50	4	1	20
35	สุพรรณบุรี	50	2	1	20
36	ราชบุรี	50		1	20
37	ลพบุรี	50	3	1	20
38	ชัยนาท	50		1	20
39	สระบุรี	50	1	1	20
40	สระแก้ว	50	2	1	20
41	ฉะเชิงเทรา	50		1	20
42	ชลบุรี	50	1	1	20
43	ระยอง	50		1	20
44	ปราจีนบุรี	50		1	20
รวม		2,200	45	44	880